

Bryssel den 3 oktober 2023
(OR. en)

13307/23

SOC 635
EMPL 454
ECOFIN 916
EDUC 365

NOT

från:	Sysselsättningskommittén
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Sysselsättningskommitténs huvudbudskap baserat på den årliga rapporten om sysselsättningssituationen och verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen
	– Godkännande

För delegationerna bifogas sysselsättningskommitténs huvudbudskap baserat på den årliga rapporten om sysselsättningssituationen och verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen, så att dessa kan godkännas av rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 9 oktober 2023.

Den fullständiga rapporten återfinns i dok. 13307/23 ADD 1.

Verktyget återfinns i dok. 13307/23 ADD 2.

Sysselsättningskommitténs huvudbudskap baserat på den årliga rapporten om sysselsättningssituationen för 2023 och verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen

1. I överensstämmelse med sitt uppdrag enligt artikel 150 i EUF-fördraget har sysselsättningskommittén utarbetat en årlig översyn av sysselsättningssituationen inom EU för rådet. Denna översyn bygger på 2023 års verktyg för bedömning av sysselsättningssituationen (*Employment Performance Monitor*¹), som bedömer framstegen mot 2030 målen och i korthet identifierar centrala utmaningar på sysselsättningsområdet samt goda resultat på arbetsmarknaden i hela EU och i var och en av medlemsstaterna.
2. De viktigaste resultaten av årets verktyg för bedömning av sysselsättningssituationen, som sysselsättningskommitténs arbetsgrupp för indikatorer enades om i slutet av maj, sammanfattas i den årliga rapporten om sysselsättningssituationen för 2023. De kompletterar slutsatserna från sysselsättningskommitténs multilaterala övervakning av genomförandet av rådets landsspecifika rekommendationer och andra rådsrekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen.
3. Både verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen och den årliga rapporten om sysselsättningssituationen innefattar för andra året i rad EU:s överordnade mål för sysselsättning och vuxenutbildning för 2030, som Europeiska kommissionen föreslog i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter och som välkomnades av EU:s ledare vid det sociala toppmötet i Porto i maj 2021 och vid Europeiska rådets möte i juni 2021, samt de tillhörande nationella mål som medlemsstaterna fastställt och som lades fram vid rådets möte (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i juni 2022.

¹ Verktöget för bedömning av sysselsättningssituationen bygger på resultaten från den gemensamma bedömningsramen. Ramen är ett indikatorbaserat bedömningsverktyg som har utarbetats gemensamt av sysselsättningskommittén, kommittén för socialt skydd och Europeiska kommissionen, och den omfattar allmänna och specifika politikområden inom ramen för riktlinjerna för sysselsättningen. Dess syfte är att identifiera centrala utmaningar och goda resultat på arbetsmarknaden inom dessa områden och stödja medlemsstaterna när de fastställer sina prioriteringar.

4. I den analys som presenteras i årets rapport ingår dessutom en framåtblickande aspekt med den minsta årliga sysselsättningstillväxt som krävs på EU-nivå och nationell nivå för att nå respektive sysselsättningsmål senast 2030, och belyser också specifika befolkningsgruppers potential att bidra till framstegen mot sysselsättningsmålet.
5. Trots betydande utmaningar, såsom Rysslands anfallskrig mot Ukraina, energikrisen och inflationstrycket, uppvisade EU:s ekonomi relativt goda resultat under 2022 och arbetsmarknaden förblev motståndskraftig, med nya rekordnivåer för sysselsättning och arbetslöshet.
6. Sysselsättningsgraden i EU-27 för personer i åldern 20–64 år ökade ytterligare under 2022 till 74,6 %, (en ökning med 1,5 procentenheter jämfört med 2021), vilket är den högsta nivån sedan tidsseriernas början 2009. Sysselsättningsgraden ökade för alla huvudsakliga åldersgrupper under 2022 (unga, personer i mest aktiv ålder och äldre arbetstagare) på EU-nivå. Dessutom förbättrades sysselsättningsgraden i alla medlemsstater för personer i åldern 20–64 år under 2022 jämfört med 2021, och i nästan samtliga EU-länder var sysselsättningsgraden (20–64 år) under 2022 högre än före pandemin (2019). Arbetskraftsdeltagandet i EU (för personer i åldern 20–64 år) fortsatte att förbättras under 2022. Det uppgick till 79,4 %, en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2021, och kvinnor bidrog mer till denna utveckling.
7. Arbetslösheten bland personer över 15 år minskade i genomsnitt i EU med 0,9 procentenheter till 6,2 % under 2022 jämfört med 2021, och minskade i nästan samtliga medlemsstater under 2022. Långtidsarbetslösheten i EU-27 minskade också under 2022.

8. Ungdomsarbetslösheten i EU (15–24 år) sjönk under 2022 jämfört med för ett år sedan, men den är mer än dubbelt så hög som den totala arbetslösheten, vilket pekar på en stor utmaning i detta avseende och ett fortsatt behov av att genomföra den förstärkta ungdomsgarantin. Vidare minskade andelen personer i åldern 15–29 år i EU som varken arbetar eller studerar med 1,4 procentenheter under 2022 till 11,7 %. I EU-27 råder dessutom fortfarande stor skillnad i sysselsättning mellan kvinnor och män, dvs. skillnad mellan sysselsättningsgraden för män och kvinnor i åldern 20–64 år, även om den minskade något under 2022, till 10,7 procentenheter från 10,9 procentenheter under 2021. Betydande framsteg krävs därför på dessa två områden. Enligt handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter måste Europa, för att uppnå det överordnade sysselsättningsmålet på 78 % senast 2030, sträva efter att åtminstone halvera skillnaden i sysselsättning mellan kvinnor och män jämfört med 2019 och minska andelen unga i åldern 15–29 år som varken arbetar eller studerar från 12,6 % (2019) till 9,0 % senast 2030 (vilket motsvarar en minskning med 3,6 procentenheter), främst genom att förbättra dessa gruppers sysselsättningsutsikter.
9. Om vi blickar framåt, är en av de viktigaste slutsatserna i kommissionens ekonomiska vårprognos för 2023 att den fortsatt strama arbetsmarknaden, hamstringen av arbetskraft på grund av kompetensbrist och den starka efterfrågan, särskilt på tjänster, förväntas dämpa effekterna av den ekonomiska avmattningen på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund beräknas sysselsättningstillväxten i EU uppgå till 0,5 % i år. Under 2024 förväntas sysselsättningen fortsätta att öka måttligt (0,4 %), vilket innebär en lägre sysselsättningsskapande tillväxt än under 2022. Arbetslösheten förväntas ligga kvar nära den historiskt låga nivån på 6,2 % i EU under 2023, innan den sjunker till 6,1 % under 2024.

10. När det gäller det överordnade sysselsättningsmålet fram till 2030 bidrog starka arbetsmarknadsförhållanden under 2022 i stor utsträckning till att uppnå framsteg mot målet på 78 % senast 2030. För att nå målet krävs nu en ökning på i genomsnitt 3,4 procentenheter fram till 2030 på EU-nivå, men åtta medlemsstater har siktet inställt på att höja sin sysselsättningsgrad mer än så för att uppnå sina nationella mål. Baserat på de senast tillgängliga årliga arbetskraftsundersökningsuppgifterna om sysselsättningsgraden (personer i åldrarna 20–64 år) har fem medlemsstater överträffat sina nationella mål under 2022 och en har nått de uppsatta målen. Sysselsättningsgraden under 2022 var dessutom redan högre än EU:s överordnade mål på 78 % i 11 medlemsstater (mot 8 medlemsstater för ett år sen).
11. Om man jämför den senaste (2022) årliga sysselsättningstillväxten i medlemsstater med den genomsnittliga årliga sysselsättningstillväxten under perioden 2013–2019 (före covid-19) och med den lägsta (årliga) sysselsättningstillväxt som krävs för att varje medlemsstat ska uppnå det nationella sysselsättningsmålet, kan man dra slutsatsen att de flesta medlemsstater under 2022 uppnådde en sysselsättningstillväxt som var högre än respektive genomsnitt före covid-19 och att det för majoriteten av medlemsstaterna på grund av befolkningsminskningen skulle krävas en lägre minsta årlig sysselsättningstillväxt än under perioden före krisen för att uppnå deras nationella mål.

12. Inom ramen för analysen och övervakningen av framstegen mot sysselsättningsmålet för 2030 är det också lämpligt att granska resultaten för olika befolkningsgrupper (t.ex. ungdomar, personer i mest aktiv ålder samt äldre arbetstagare) och identifiera de grupper som ligger under genomsnittet. Om potentialen för varje medlemsstat och undergrupp betraktas som ett mått på skillnaden mellan den specifika sysselsättningsgraden och respektive genomsnittlig sysselsättningsgrad i EU (eller genomsnittet av de tre högsta sysselsättningsgraderna i EU för den befolkningsgruppen), torde hypotetiska fördelar uppstå till följd av att sysselsättningsgraden ökar bland specifika grupper. Detta gäller särskilt lågutbildade (kvinnor och män) i många EU-medlemsstater.
13. I ett senare skede kommer sysselsättningskommitténs arbetsgrupp för indikatorer också att diskutera metoden för övervakning av framstegen mot de överordnade och de nationella målen för vuxenutbildning för 2030, med beaktande av att uppgiftskällan 2022 ändrades från undersökningen om vuxenutbildning till arbetskraftsundersökningen.
14. När det gäller medlemsstaternas tematiska prioriteringar visar 2023 års verktyg för bedömning av sysselsättningssituationen att det finns ett antal centrala utmaningar på sysselsättningsområdet. När det gäller färdigheter och livslångt lärande är dessa främst kopplade till kompetensglapp och lågt deltagande i utbildning. Europaåret för kompetens förväntas ge ny kraft åt livslångt lärande, ge människor och företag möjlighet att bidra till den gröna och den digitala omställningen och stödja innovation och konkurrenskraft. När det gäller utbildningssystemen är de viktigaste utmaningarna att utbildningsresultat påverkas av socioekonomisk bakgrund, låga nivåer av grundläggande färdigheter och tertiär utbildning, andelen elever som lämnar skolan i förtid och läraryrkets låga attraktionskraft.

15. Utmaningar identifieras även när det gäller deltagande på arbetsmarknaden, inbegripet för särskilda grupper, såsom äldre arbetstagare, ungdomar, kvinnor, lågutbildade arbetstagare och tredjelandsmedborgare. Vissa länder står inför utmaningar när det gäller arbetslöshetsförmånernas funktion och/eller skatte- och förmånssystemens inverkan på deltagandet på arbetsmarknaden (t.ex. låglönefallor, arbetslöshetsfallor). På jämställdhetsområdet är ett av de främsta problemen att skillnaderna i sysselsättning mellan könen kvarstår. På området balans mellan arbete och privatliv är tillhandahållandet och utnyttjandet av omsorg och föräldraskapets inverkan på deltagandet på arbetsmarknaden viktiga problem. Segmenteringen av arbetsmarknaden förblir också ett problem för vissa medlemsstater, samtidigt som ytterligare utmaningar identifieras när det gäller aktiv arbetsmarknadspolitik och de offentliga arbetsförmedlingarnas funktion.
16. I analysen identifieras vidare gemensamma ”positiva trender på senare tid” och ”negativa tendenser som bör bevakas” i EU. I verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen framhålls särskilt ett antal positiva utvecklingstendenser för perioden 2021–2022: en ökning av sysselsättningsgraden för personer i åldern 20–64 år i samtliga medlemsstater, en ökning av den totala sysselsättningen i 25 medlemsstater, en ökning av sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare i 24 medlemsstater, en minskning av andelen unga som varken arbetar eller studerar för personer i åldern 15–29 i 19 medlemsstater, ökat deltagande i livslångt lärande (andelen vuxna i åldern 25–64 år som deltagit i utbildning under de senaste 4 veckorna) i 15 länder. Vissa av dessa årliga trender bekräftas av analysen av den långsiktiga utvecklingen under tre år. Verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen identifierar dock också ett antal negativa trender för perioden 2021–2022: en försämring vad gäller den nominella enhetsarbetskostnaden i 21 medlemsstater och omfattande inaktivitet och deltidsarbete på grund av personligt ansvar och familjeansvar i 13 medlemsstater,
17. Sysselsättningskommitténs senaste multilaterala övervakningsarbete visar att medlemsstaterna har genomfört reformer inom alla politikområden som enligt verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen är prioriterade områden, men utmaningar kvarstår, vilket också understryks i de landsspecifika rekommendationerna för 2023.

18. Medlemsstaterna har infört eller planerar att införa politik för kompetensutveckling och omskolning med målet att ta itu med den ökande kompetensbristen inom sektorer med stor efterfrågan (såsom hälso- och sjukvård), åtgärda kompetensglapp och anpassa arbetskraftens kompetens till den föränderliga arbetsmarknaden, bland annat med stöd av resurser från ESF+ och NextGenerationEU. Mot bakgrund av strama arbetsmarknader och låg arbetslöshet inför medlemsstaterna i allt större utsträckning utbildningsåtgärder som främst riktar sig till de mest utsatta, vilkas potential fortfarande är outnyttjad. Insatser pågår för att förbättra de offentliga arbetsförmedlingarnas tjänster och kapacitet, bland annat genom digitala och förbättrade verktyg för arbetsmarknads- och kompetensprognoser. Dessutom intensifierar medlemsstaterna sina insatser för att förbättra lärarnas färdigheter, särskilt de digitala, och göra läraryrket mer attraktivt.
19. Segmenteringen av arbetsmarknaden i medlemsstaterna fortsätter att påverka vissa grupper, särskilt ungdomar, kvinnor, migranter och lågutbildade. I vissa fall är andelen ofrivilligt deltidsarbete fortfarande hög, med en låg andel övergångar från visstidsanställning till tillsvidareanställning. Under hela 2022 fortsatte många medlemsstater sina insatser för att främja tillsvidareanställning som typisk arbetsform. Att ta itu med missbruk i samband med användningen av atypiska anställningsformer och egenföretagande och att ta itu med odeclarerat arbete förblir en prioritering på den politiska dagordningen i många medlemsstater. Dessutom har plattformsarbete blivit mer relevant. Plattformsarbete bidrar till att skapa arbetstillfällen men utgör också en utmaning för rättvisa arbetsvillkor.

20. När det gäller beskattning av arbete införde många medlemsstater på grund av de stigande energi- och livsmedelspriserna under 2022 åtgärder för att mildra inflationens effekter för hushållens och arbetstagarnas inkomster. Framsteg har också noterats i många medlemsstater när det gäller att miljöanpassa skattesystemet så att det i högre grad stöder hållbar tillväxt. För att stödja tillväxt för alla finns det dock fortfarande stort utrymme i många medlemsstater för att flytta beskattningen bort från arbete och förbättra deras skatte- och bidragssystem. Väl utformade marginalskattesatser kan uppmuntra till deltagande på arbetsmarknaden, särskilt för den andra försörjaren, och öka arbetstiden. Dessutom är skattekillen för lågavlönade arbetstagare fortfarande hög i många medlemsstater.
21. Omsorgsansvar, bland annat för personer i behov av långvarig vård och omsorg och för barn, är fortfarande en av de främsta faktorerna som hindrar kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och heltidsarbete i många medlemsstater och håller omkring 7,7 miljoner kvinnor utanför arbetsmarknaden. Framsteg har dock noterats över hela linjen när det gäller att ge tillgång till förskoleverksamhet och barnomsorg till överkomligt pris och av god kvalitet, särskilt genom att utöka utbudet av lediga platser och stödja låginkomstfamiljer med att få tillgång till tjänster. I vissa fall har deltagandet i förskoleverksamhet och barnomsorg ökat genom att åldern för den obligatoriska skolgången sänkts. Trots de ansträngningar som gjorts kvarstår stora utmaningar när det gäller att förbättra tillgången för barn med ogynnsam socioekonomisk bakgrund och att skraddarsy förskoleverksamhet och barnomsorg efter behoven hos barn med funktionsnedsättning och barn som behöver särskild vård.

22. Sysselsättningskommitténs översyn av den sociala dialogen visade att den institutionella ramen för social dialog är mer än tillräcklig i alla utom ett fåtal medlemsstater. Det är dock fortfarande av största vikt att undvika ett rent formalistiskt deltagande av arbetsmarknadens parter och säkerställa en snabb och meningsfull samrådsprocess under hela den politiska beslutsprocessen. Kvaliteten på samråden kan också förbättras om de underbyggs av evidensbaserade resultat och förhandsbedömningar av den föreslagna lagstiftningen.
23. När det gäller vårpaketet 2023, som kommissionen antog den 24 maj, noterade sysselsättningskommittén i det gemensamma övergripande yttrandet med kommittén för socialt skydd om den europeiska planeringsterminen 2023 inför mötet i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i juni 2023 att antalet landsspecifika rekommendationer på de områden som omfattas av behörigheten för denna rådskonstellation var mer begränsat än under de planeringsterminscyklar som föregick införandet av faciliteten för återhämtning och resiliens. Kommittén noterade också det relativt högre antalet övergripande landsspecifika rekommendationer som föreslagits för alla medlemsstater, samtidigt som man betonade behovet av att bevara de landsspecifika rekommendationernas landsspecifika karaktär.
24. I sitt yttrande efterlyste sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd en närmare samordning mellan den ekonomiska politiken, finanspolitiken, sysselsättningspolitiken och socialpolitiken² med tanke på de många olika aktuella socioekonomiska risker och politiska utmaningar som påverkas av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och i syfte att säkerställa en rättvis grön och digital omställning och en hållbar tillväxt för alla. I detta sammanhang förblir en förstärkning av rollen för rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) och dess kommittéer inom den europeiska planeringsterminen en central prioritering, samtidigt med ett erkännande av behovet av att fortsätta ansträngningarna för att modernisera kommittéernas övervakningsverktyg, hålla planeringsterminens nuvarande fokus i linje med fördraget och undvika risker för administrativa bördor.

² I linje med respektive fördragsbaserade befogenheter och subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

25. Som ett svar på denna uppmaning och den tidigare uppmaningen från rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) i mars 2022³ har arbetsgruppen för indikatorer inlett en diskussion om sysselsättningskommitténs verktyg för övervakning och rapportering för att göra verktygen mer ändamålsenliga. Den nu pågående första fasen av reflexionen består av en översyn av den gemensamma bedömningsramen som grund för alla andra verktyg.
26. Den europeiska planeringsterminen förblir ett effektivt samordningsverktyg för att främja hållbar och inkluderande ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft, sysselsättning, kompetens och tillräckligt socialt skydd och social delaktighet. Under den rådande osäkra geopolitiska situationen med de osäkra ekonomiska utsikterna, bland annat med anledning av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och händelser som hör samman med klimatstörningar, bör den europeiska planeringsterminen 2024 fortsätta att ta itu med nuvarande och kommande utmaningar på arbetsmarknaden. Nästa planeringstermin bör också fortsätta stödja den gröna och den digitala omställningen och hantera konsekvenserna av de demografiska förändringarna på arbetsmarknaden. Som verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen visar måste man, för att uppnå EU:s överordnade mål och de nationella målen för 2030, ta itu med strukturella utmaningar på områdena arbetsmarknadsdeltagande och aktiv arbetsmarknadspolitik, utbildning, kompetens och livslångt lärande, skatte- och förmånssystemens funktion, jämställdhet och balans mellan arbete och privatliv samt segmentering av arbetsmarknaden.
-

³ Se rådets dok. 6933/22.